

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра менеджменту та публічного врядування

07-06-13М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних робіт та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Формування регіонального бюджету»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за освітньо-професійною програмою
«Публічне управління та адміністрування»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
денної і заочної форми навчання

Рекомендовано
Науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол №
від 27 вересня 2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до практичних робіт та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Формування регіонального бюджету» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» спеціальності «Публічне управління та адміністрування» денної і заочної форми навчання [Електронне видання] / Антонова С. Є. – Рівне : НУВГП, 2023. – 16 с.

Укладач: Антонова С. Є., к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного врядування.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х., д.держ.упр., доцент, в.о. завідувача кафедри менеджменту та публічного врядування.

Керівник групи забезпечення ОП
к.е.н., доцент

Антонова С. Є.

© С. Є. Антонова, 2023
© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

1. Мета і завдання виконання практичних занять...	4
2. Тематика практичних робіт та самостійної роботи.....	7
3. Практичне заняття №1.....	7
4. Практичне заняття №2.....	7
5. Практичне заняття №3.....	8
6. Практичне заняття №4.....	8
7. Практичне заняття №5.....	9
8. Практичне заняття №6.....	9
9. Практичне заняття №7.....	10
10. Оцінювання знань студентів.....	12
11. Рекомендована література.....	14

1. Мета і завдання виконання практичних занять

Проведення практичних занять із дисципліни «Формування регіонального бюджету» розраховано на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалаврів.

Основною метою вивчення дисципліни «Формування регіонального бюджету» є формування у бакалаврів системи базових знань з теорії функціонування бюджетної системи регіону, ознайомлення їх з методикою розрахунку основних бюджетних показників, а також теорією і практикою здійснення бюджетного процесу на регіональному рівні.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення основних понять, категорій, систем, алгоритмів дисципліни «Формування регіонального бюджету»;
- ознайомлення з процесом складання, розгляду та затвердження регіональних бюджетів;
- вивчення основних показників, що характеризують стан бюджетної системи регіону;
- вивчення процесу формування доходної та видаткової частини місцевих бюджетів;
- набуття практичних навичок розв’язання практичних задач у сфері аналізу структури регіонального бюджету;
- визначення економічного змісту та значення бюджету для соціально-економічного розвитку регіонів;
- вивчення порядку контролю за виконанням місцевих бюджетів;
- формування у студентів умінь творчого пошуку резервів поліпшення показників бюджетної ефективності при формуванні регіонального бюджету.

Після вивчення дисципліни бакалаври повинні знати:

- принципи організації бюджетної системи України;
- методику формування бюджетів на регіональному рівні;
- показники стану та використання регіонального бюджету;
- показники визначення бюджетної ефективності.

Бакалаври повинні уміти:

- розраховувати показники, що характеризують стан, формування та ефективність регіонального бюджету;
- складати бюджет регіону на основі методичних рекомендацій;
- визначати та аналізувати фінансові показники регіональних бюджетів.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти компетентностей щодо:

ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

ФК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

ФК 4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.

ФК 7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

ФК 9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

ФК14. Здатність досліджувати та розв'язувати складні проблеми управлінської діяльності, використовувати та впроваджувати нові підходи до публічного управління з врахуванням євроінтеграційних завдань з метою підвищення його ефективності в різних сферах, секторах.

ФК15. Здатність розробляти, узагальнювати, аналізувати економічні, фінансові й бюджетні показники стану та розвитку територій (держави, регіону, міста, села, територіальних громад, тощо) та формувати пропозиції щодо їх покращання. Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН6. Знати та застосовувати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень, в т.ч. при виникненні конфліктних ситуацій.

ПРН11. Уміти відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

ПРН14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов.

ПРН16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

ПРН17. Уміння використовувати іноземний досвід міжнародної міжрегіональної співпраці та реалізовувати євроінтеграційні завдання в публічному управлінні та адмініструванні.

ПРН19.Знати особливості реалізації управлінських функцій, використовувати системні знання про механізми, методи та інструменти публічного управління в різних сферах.

2. Тематика практичних занять

Модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ

Тема 1. Економічний зміст та значення регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із поняттям, структурою, змістом бюджетної системи України, основними нормативно-законодавчими актами, що регулюють здійснення бюджетного процесу.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Сутність управління бюджетом.
2. Бюджет як основний фінансовий план регіонів та його місце в системі фінансових планів.
3. Зміст, необхідність та призначення регіонального бюджету.
4. Роль і функції регіонального бюджету.

Тема 2. Складання проекту регіонального бюджету. Мета: ознайомити студентів із процесом складання регіонального бюджету, порядком оформлення документації та процесом затвердження регіонального бюджету.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Організація бюджетного процесу на регіональному рівні.

2. Підготовча робота зі складання проекту регіонального бюджету.
3. Характеристика основних етапів складання місцевих бюджетів.
4. Порядок складання селищних, міських і районних бюджетів.

Тема 3. Формування доходної частини регіонального бюджету у воєнний час

Мета: вивчення основних джерел формування доходної частини бюджетів, основних видів податків та їх розщеплення між різними рівнями бюджетної системи.
Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Класифікація доходів місцевих бюджетів.
 2. Структура доходів регіонального бюджету.
 3. Бюджетна класифікація.
 4. Формування доходної частини обласних бюджетів. 6 5.
- План відрхувань від загальнодержавних податків у місцеві бюджети.
6. Формування доходної частини міських бюджетів.
 7. Формування доходної частини районних та селищних бюджетів.

Тема 4. Видаткова частина регіонального бюджету у воєнний час.

Мета: ознайомити студентів із порядком використання бюджетних коштів за різними статтями витрат, нормативи витрат.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Методи і види бюджетного фінансування.
2. Роль і місце видатків у процесах суспільного відтворення.

3. Види видатків та їх класифікація.
4. Поточні видатки та видатки розвитку.
5. Порядок розмежування видатків між регіональними бюджетами.

Модуль 2. ЗАТВЕРДЖЕННЯ І ВИКОНАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЇХ ВИКОНАННЯМ

Тема 5. Розгляд та затвердження регіональних бюджетів у воєнний час.

Мета: ознайомити студентів із процесом розгляду та затвердження регіонального бюджету, та контролем за їх виконанням, рухом документації щодо виділення коштів на рахунках Держказначейства України.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Послідовність розгляду регіонального бюджету.
2. Порядок затвердження регіонального бюджету.
3. Розгляд та затвердження обласних бюджетів.
4. Розгляд та затвердження міських бюджетів.
5. Розгляд та затвердження районних і селищних бюджетів.

Тема 6. Виконання регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із процедурою виконання регіонального бюджету, процесом виділення коштів та формуванням звітів про використання держбюджетних коштів.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Організація роботи з виконання бюджету.
2. Касове виконання бюджету.
3. Організація роботи з виконання обласного бюджету.
4. Організація роботи з виконання міського бюджету.

5. Організація роботи з виконання районного та селищного бюджету.

Тема 7. Контроль фінансових органів за виконанням регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із здійсненням контролю за виконанням регіонального бюджету з боку контрольних фінансових органів.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Організація міжбюджетних відносин.
2. Організація касового виконання регіонального бюджету через Державне казначейство.
3. Державне управління бюджетною системою регіонів.

3. Тематика самостійної роботи

Модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ

Тема 1. Економічний зміст та значення регіональних бюджетів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність управління бюджетом.
2. Бюджет як основний фінансовий план регіонів та його місце в системі фінансових планів.
3. Зміст, необхідність та призначення регіонального бюджету.
4. Роль і функції регіонального бюджету.

Тема 2. Складання проектів регіональних бюджетів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Організація бюджетного процесу на регіональному рівні.
2. Підготовча робота зі складання проекту регіонального бюджету.

3. Характеристика основних етапів складання місцевих бюджетів.

4. Порядок складання селищних, міських і районних бюджетів.

Тема 3. Формування доходної частини регіонального бюджету.

1 Питання для самостійного вивчення:

2. Класифікація доходів місцевих бюджетів.

3. Структура доходів регіонального бюджету.

4. Бюджетна класифікація.

5. Формування доходної частини обласних бюджетів. 12.

План відрахувань від загальнодержавних податків у місцеві бюджети.

6. Формування доходної частини міських бюджетів.

7. Формування доходної частини районних та селищних бюджетів.

Тема 4. Видаткова частина регіонального бюджету.

Питання для самостійного вивчення:

1. Методи і види бюджетного фінансування.

2. Роль і місце видатків у процесах суспільного відтворення.

3. Види видатків та їх класифікація.

4. Поточні видатки та видатки розвитку.

5. Порядок розмежування видатків між регіональними бюджетами.

Модуль 2. ЗАТВЕРДЖЕННЯ І ВИКОНАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЇХ ВИКОНАННЯМ

Тема 5. Розгляд та затвердження регіональних бюджетів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Послідовність розгляду регіонального бюджету.

2. Порядок затвердження регіонального бюджету.

3. Розгляд та затвердження обласних бюджетів.

4. Розгляд та затвердження міських бюджетів.
5. Розгляд та затвердження районних і селищних бюджетів.

Тема 6. Виконання регіонального бюджету.

Питання для самостійного вивчення:

1. Організація роботи з виконання бюджету.
2. Касове виконання бюджету.
3. Організація роботи з виконання обласного бюджету.
9. Організація роботи з виконання міського бюджету.
4. Організація роботи з виконання районного та селищного бюджету.

Тема 7. Контроль фінансових органів за виконанням регіонального бюджету.

Питання для самостійного вивчення:

1. Організація міжбюджетних відносин.
2. Організація касового виконання регіонального бюджету через Державне казначейство.
3. Державне управління бюджетною системою регіонів.

4. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання успішності здобувача вищої освіти здійснюється а 100-бальною шкалою, яка розподіляється на дві складові:

- 1) 60 балів – поточна складова оцінювання;
- 2) 40 балів – модульна або підсумкова складова оцінювання.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Модульну або підсумкову (у випадку якщо дисципліна закінчується заліком – модульну) складову оцінювання організовано шляхом складання двох модульних контролів знань студентів. У випадку якщо дисципліна закінчується екзаменом, результати складання таких модульних контролів зараховуються як підсумковий контроль.

Перескладати модульний контроль не дозволяється. Якщо здобувач (у випадку коли дисципліна закінчується екзаменом) із можливих 60 балів поточної складової оцінювання та 40 балів модульної або підсумкової складової оцінювання впродовж семестру набрав певну кількість балів (не менше 60) і такий результат його задовольняє, то набрана сума балів і є підсумковим результатом успішного складання екзамену. Якщо студента не задовольняє набрана кількість балів, то він повинен скласти підсумковий контроль під час екзаменаційної сесії (у межах 40 балів), при цьому усі набрані впродовж семестру бали модульних контролів анулюються, тобто результати складання підсумкового контролю знань додаватимуться до раніше набраних балів поточної складової оцінювання (у межах 60). Здобувач вищої освіти має право взагалі не складати модульні контрольні тести впродовж семестру, а відразу планувати складати підсумковий контроль під час екзаменаційної сесії (тільки у випадку якщо дисципліна закінчується екзаменом).

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль знань студентів. Поточний контроль є органічною частиною навчального процесу і проводиться під час лекцій та практичних занять.

Форми поточного контролю:

- перевірка підготовлених здобувачами презентацій за темами навчальної дисципліни, узгодженими з викладачем;
- перевірка домашніх завдань;
- тестова перевірка знань студентів;
- модульний контроль;
- інші форми.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Глущенко С. В. Монетарна політика: теоретико-методологічні аспекти : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : НаУКМА, 2017. 64 с.
2. Економічна політика держави : навч. посіб. / Ю. М. Уманців, О. І. Міняйло, Л. В. Лебедева. Київ : Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2020. 480 с.
3. Мельник Л., Богінська Л., Дитчук С. Фінансово-економічна політика в контексті інноваційного розвитку України : монографія. К. : Кондор, 2020. 232 с.
4. Пасічний М. Д.. Фінансова політика держави : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.

Допоміжна література

5. Антонова С. Є., Жакун Ю. В. Аналіз процесу формування бюджету територіальних громад (на прикладі Рівненської громади). Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в контексті євроінтеграції: збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції 12 травня 2022 р. [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2022. 348 с. С.23–25.
6. Антонова С. Є., Самолюк М. В. Інформаційне забезпечення антиінфляційної політики в Україні. Менеджмент ХХІ століття : глобалізаційні виклики : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 19 травня 2022 р. Полтава : ПДАУ, 2022. 1310 с. С. 613–615.
7. Мучник І. Поради юриста. Релокація бізнесу в ЄС чи в межах України. URL: <http://surl.li/cqno1>.
8. Онищенко С. В. Бюджетна безпека України: сутність, загрози та шляхи забезпечення : монографія / Київ : Знання України, 2017. 403 с.

9. Пасічний М. Д. Методологічні засади формування фінансової політики країни. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 3. С. 116–130.
10. Програма релокації підприємств: що потрібно знати бізнесу. URL: cv.dsp.gov.ua/ct-menu-item-12/zvernennia-hromadian/14-news-dsp/787-prohrama-relokatsii-pidpriemstv-shcho-potribno-znaty-biznesu.
11. Рекуненко І. І. Періодизація розвитку грошового та кредитного ринків України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 39. С. 171–183.
12. Стійкість економіки: оцінювання та забезпечення : монографія / А. В. Бойко, Д. Б. Шкуропадська, Ю. А. Гладка, Штундер І. О., Лебедева Л. В. та ін.; за ред. А. В. Бойко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 444 с.
13. Сорока М. П., Якимчук А. Ю. Формування регіонального бюджету : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2012. 245 с.
14. Сидор І. Бюджетна політика у функціонуванні соціальної сфери: проблеми визначення ефективності. *Світ фінансів*. 2016. № 3. С. 31–41.
15. Тарасюк М. Бюджетне планування в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2018. № 2. С. 19–31. 242.
16. Тарасюк М. В., Тімошенко Н. М. Система управління дефіцитом бюджет. *Бізнес Інформ*. 2018. № 3. С. 285–290.

Нормативно-правові акти

16. Про Національний банк України [Електронний ресурс] / Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
17. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс] / Закон України № 2664-III від 12.07.2001 р. URL: <http://surl.li/kuevc>

18. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року, № 2456-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> .
19. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] / Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> .